

МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени при работа
(обн., ДВ, бр. 94 от 2003 г.; изм., бр. 8 от 2004 г., бр. 46 от 2015 г., бр. 5 от 2020 г. и бр. 47 от 2021 г.)

§ 1. В наименованието на наредбата думите „канцерогени и мутагени“ се заменят с „канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества“.

§ 2. В чл. 1 думите „здравето и безопасността при експозиция на канцерогени или мутагени при работа“ се заменят с „тяхното здраве и безопасност, които възникват или могат да възникнат поради експозицията им на канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества по време на работа, включително предотвратяването на такива рискове“.

§ 3. В чл. 2, ал. 1 думите „канцерогени или мутагени при работа“ се заменят с „канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества в резултат на своята работа“.

§ 4. В чл. 4 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 думите „канцерогени или мутагени“ се заменят с „канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества“.

2. Създава се нова ал. 3:

„(3) Оценката по ал. 2 се извършва редовно и при всяка промяна на условията, която може да се отрази на експозицията на работещите на канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества.“

3. Досегашната ал. 3 става ал. 4.

§ 5. Член 10 се изменя така:

„Чл. 10. Когато технически не е възможна замяната на канцерогена, мутагена или токсичното за репродукцията вещество с вещества, смеси или процеси, които при употребата не са опасни или са по-малко опасни за безопасността или здравето, работодателят осигурява затворена система за производството и използването на канцерогена, мутагена или токсичното за репродукцията вещество.“

§ 6. Член 11 се изменя така:

„Чл. 11. (1) Когато технически не е възможно да се използва затворена система, работодателят гарантира, че нивото на експозиция на работещите на канцероген, мутаген или прагово токсично за репродукцията вещество е намалено до възможно най-ниското от техническа гледна точка ниво.

(2) Когато технически не е възможно да се използва или произвежда прагово токсично за репродукцията вещество в затворена система, работодателят прилага мерки така, че рискът, свързан с експозицията на работещите на това прагово токсично за репродукцията вещество, е сведен до минимум.

(3) Алинея 2 се прилага и по отношение на токсичните за репродукцията вещества, различни от прагово токсичните за репродукцията вещества и праговите токсични за репродукцията вещества. При извършването на оценката на риска по чл. 5 работодателят е длъжен да отчете, че може да не съществува безопасно ниво на експозиция на здравето на работещите за такова токсично за репродукцията вещество и да определи съответни подходящи мерки.“

§ 7. В чл. 19 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2:

а) буква „б“ се изменя така:

„б) да е приспособено с оглед отчитане на нов или променен риск, по-специално когато работещите са изложени или е вероятно да бъдат изложени на нови или редица различни канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества, включително съдържащите се в опасни лекарствени продукти, или в случай на промяна в обстоятелствата, свързани с работата;“

б) създават се букви „в“ и „г“:

„в) да се осигурява периодично за всички работещи в лечебните заведения, които са изложени на канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества, по-специално когато се използват нови опасни лекарствени продукти, съдържащи тези вещества;

г) да се повтаря периодично и в други случаи, когато е необходимо.“

2. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Работодателите информират работещите за инсталациите и свързаните с тях контейнери, които съдържат канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества, и гарантират, че на всички контейнери, опаковки и инсталации, които съдържат канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества, са поставени по видим начин четливи етикети, както и добре видими предупредителни знаци и знаци за опасност.“

3. Създава се ал. 4:

„(4) Преди да възложи работа, свързана с риск от експозиция на канцероген, мутаген или токсично за репродукцията вещество, за което е определена биологична гранична стойност, работодателят информира работещите, че подлежат на задължително медицинско наблюдение.“

§ 8. В чл. 22 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 4:

„(4) Биологичните гранични стойности на канцерогени, мутагени и токсични за репродукцията вещества и метаболитите им (биомаркери за експозиция/биомаркери за ефект) са определени в приложение № 2а.“

2. Създава се ал. 5:

„(5) Когато в приложение № 2а е определена биологична гранична стойност, медицинското наблюдение е задължително за работа със съответния канцероген, мутаген или токсично за репродукцията вещество в съответствие с процедурите, определени в приложението.“

3. Досегашната ал. 4 става ал. 6 и в нея думите „наредбата по чл. 30, ал. 3 от Закона за здравето“ се заменят с „Наредба № 8 от 3.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията (ДВ, бр. 92 от 2016 г.)“.

§ 9. В чл. 23 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Когато даден работещ страда от аномалия, която може да е резултат от експозиция на канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества, или ако се окаже, че е превишена биологичната гранична стойност, службата по трудова медицина може да изиска и други работещи, претърпели аналогична експозиция, да бъдат поставени под медицинско наблюдение.“

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) Службата по трудова медицина предлага защитни или превантивни мерки, които да бъдат взети по отношение на всеки работещ по ал. 1. Биологичният мониторинг и свързаните с него изисквания са част от медицинското наблюдение.“

3. Досегашната ал. 2 става ал. 3.

§ 10. В чл. 24 ал. 2 се изменя така:

„(2) Индивидуалното здравно досие и списъците по чл. 21 за работещите, изложени на експозиция на канцерогени и мутагени, се съхраняват най-малко 40 години след края на експозицията, а за тези работещи, изложени на експозиция на токсични за репродукцията вещества, списъците по чл. 21 и индивидуалното здравно досие се съхраняват най-малко пет години след края на експозицията.“

§ 11. Член 26 се изменя така:

„Чл. 26. (1) Всички случаи на заболявания, които могат да са резултат от експозиция на канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества при работа, включително злокачествени новообразувания и токсични ефекти върху половата функция и плодовитостта на мъжете и жените или за развиващия се организъм на потомството, се съобщават съгласно Наредбата за реда за съобщаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести (ДВ, бр. 65 от 2008 г.).

(2) Информация за потвърдените като професионални заболявания по ал. 1 се включва в доклада по чл. 36а от Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

(3) Информация за потвърдените като професионални заболявания по ал. 1 се предоставя при поискване по реда на Наредбата за реда за съобщаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести (ДВ, бр. 65 от 2008 г.)“

§ 12. В допълнителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. В § 1:

а) точка 3 се изменя така:

„3. „Гранична стойност“, освен ако не е посочено друго, е границата на средно претеглената стойност като функция от времето на концентрация за „канцероген, мутаген или токсично за репродукцията вещество“ във въздуха на дихателната зона на работещ през определен референтен период, определен в приложение № 1.“;

б) създават се т. 5–9:

„5. „Токсично за репродукцията вещество“ е вещество или смес, които отговарят на посочените в приложение I към Регламент (ЕО) № 1272/2008 критерии за класифициране като токсични за репродукцията вещества в категория 1А или 1В.

6. „Непрагово токсично за репродукцията вещество“ е токсично за репродукцията вещество, за което няма безопасно ниво на експозиция за здравето на работещите и което е определено като такова в колоната за обозначаване в приложение № 1.

7. „Прагово токсично за репродукцията вещество“ е токсично за репродукцията вещество, за което съществува безопасно ниво на експозиция, под което няма риск за здравето на работещите и което е определено като такова в колоната за обозначаване в приложение № 1.

8. „Биологична гранична стойност“ е границата на концентрацията в съответната биологична среда на съответния агент, неговия метаболит или показател на въздействие.

9. „Медицинско наблюдение“ е оценката за определяне на здравословното състояние на работещ във връзка с експозицията на конкретни канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества по време на работа.“

2. В § 1а се създава т. 6:

„6. Директива (ЕС) 2022/431 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2022 г. за изменение на Директива 2004/37/ЕО относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа (ОВ, L 88, 16.3.2022 г., стр. 1 – 14).“

§ 13. В § 3 от преходните и заключителните разпоредби след думите „Кодекса на труда“ се добавя „и чл. 36, т. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд“.

§ 14. В приложение № 1 към чл. 12, ал. 1 „Гранични стойности на професионална експозиция“ се правят следните изменения и допълнения:

1. Ред № 5 се изменя така:

5.	Бензен	200-753-7	71-43-2	0,66	0,2	-	-	-	-	Кожа ⁽¹⁰⁾
----	--------	-----------	---------	------	-----	---	---	---	---	----------------------

2. Създават се редове 28 – 41:

28.	Акрилонитрил	203-466-5	107-13-1	1	0,45	-	4	1,8	-	Кожа ⁽¹⁰⁾ Дермална сенситизация ⁽¹³⁾
29.	Никелови съединения	-	-	0,01 ⁽¹⁴⁾ 0,05 ⁽¹⁵⁾	-	-	-	-	-	Дермална и респираторна сенситизация ⁽¹²⁾
30.	Неорганично олово и неговите съединения			0,05						
31.	N,N-диметилацетамид	204-826-4	127-19-5	36	10		72	20		Кожа ⁽¹⁰⁾
32.	Нитробензен	202-716-0	98-95-3	1	0,2					Кожа ⁽¹⁰⁾
33.	N,N-диметилформамид	200-679-5	68-12-2	15	5		30	10		Кожа ⁽¹⁰⁾
34.	2-метоксиетанол	203-713-7	109-86-4		1					Кожа ⁽¹⁰⁾
35.	2-метоксиетиллов ацетат	203-772-9	110-49-6		1					Кожа ⁽¹⁰⁾
36.	2-етоксиетанол	203-804-1	110-80-5	8	2					Кожа ⁽¹⁰⁾
37.	2-етоксиетиллов ацетат	203-839-2	111-15-9	11	2					Кожа ⁽¹⁰⁾
38.	1-метил-2-пиролидон	212-828-1	872-50-4	40	10		80	20		Кожа ⁽¹⁰⁾
39.	Живак и двувалентни неорганични живачни съединения, включително живачен оксид и живачен хлорид (измерени като живак)			0,02						
40.	Бисфенол А; 4,4'-изопропилидендифенол	201-245-8	80-05-7	2 ⁽¹⁶⁾						
41.	Въглероден оксид	211-128-3	630-08-0	23	20		117	100		

3. В забележките се създават точки (14), (15) и (16):

„⁽¹⁴⁾ Респирабилна фракция, измерена като никел.

„⁽¹⁵⁾ Инхалабилна фракция, измерена като никел.

„⁽¹⁶⁾ Инхалабилна фракция.“

§ 15. Създава се приложение № 2а към чл. 22, ал. 4:

„Приложение № 2а към чл. 22, ал. 4

Биологични гранични стойности на канцерогени, мутагени и токсични за репродукцията вещества и метаболитите им (биомаркери за експозиция/биомаркери за ефект)

№ по ред	Химично вещество/ CAS №	Биомаркер за експозиция/ биомаркер за ефект	Биологична гранична стойност	Биологична среда	Време на пробовземане	Специфични ефекти
1	2	3	4	5	6	7
1.	Бензен (71-43-2)	Trans, trans-муконова	2,0 mg/l	урина урина	В края на експозицията или в края на	Кожа

№ по ред	Химично вещество/ CAS №	Биомаркер за експозиция/ биомаркер за ефект	Биологична гранична стойност	Биологична среда	Време на пробовземане	Специфични ефекти
1	2	3	4	5	6	7
		киселина S-фенилмеркаптурова киселина	0,045 mg/g креатинин		работната смяна В края на експозицията или в края на работната смяна	(възможна е значителна резорбция чрез кожата)
2.	Олово (7439-92-1) [▲]	олово	400 µg/l 300 µg/l (жени под 45 г.)	кръв		

Забележки:

▲ – Химични агенти, за които са определени биологични гранични стойности за Европейския съюз.

Биологичните гранични стойности на тези химични агенти, определени с наредбата, са съобразени със съответните стойности, приети за Европейския съюз, като могат да бъдат равни или по-ниски от тях.

Олово и неговите йонни съединения:

1. Биомониторингът трябва да включва измерване на нивото на оловото в кръвта (PbV) с помощта на абсорбционна спектроскопия или друг метод, който дава еквивалентни резултати.

2. Медицинско наблюдение се извършва, ако експозицията на концентрация на олово във въздуха е по-голяма от 0,05 mg/m³, изчислена като средно претеглена във времето стойност за 40 часа седмично, или когато при отделни работници се измерва ниво на олово в кръвта, по-високо от 40 µg Pb/100 ml кръв.“

§ 16. Навсякъде в останалите разпоредби на наредбата думите „канцерогени и мутагени“ се заменят с „канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества“, думите „канцерогените и мутагените“ се заменят с „канцерогените, мутагените или токсичните за репродукцията вещества“, а думите „канцерогени или мутагени“ се заменят с „канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества“.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 17. Наредбата влиза в сила от 5 април 2024 г., с изключение на:

1. Граничната стойност за бензен (ред № 5 от приложение № 1 към чл. 12, ал. 1), която влиза в сила от 5 април 2026 г. От 5 април 2024 г. до 5 април 2026 г. граничната стойност за бензен е 0,5 ppm (1,65 mg/m³).

2. Граничните стойности за акрилонитрил (ред № 28 от приложение № 1 към чл. 12, ал. 1), които влизат в сила от 5 април 2026 г. От 5 април 2024 г. до 5 април 2026 г. граничната стойност за акрилонитрил е 4,5 mg/m³.

3. За никелови съединения (ред № 29 от приложение № 1 към чл. 12, ал. 1):

а) прилагането на граничната стойност за респирабилна фракция, измерена като никел, влиза в сила от 18 януари 2025 г.;

б) прилагането на граничната стойност за инхалабилна фракция, измерена като никел, влиза в сила от 18 януари 2025 г. От 5 април 2024 г. до 18 януари 2025 г. за инхалабилна фракция се прилага гранична стойност от 0,1 mg/m³.

§ 18. В Наредба № 13 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на химични агенти при работа (обн., ДВ, бр. 8 от 2004 г.; изм., бр. 71 от 2006 г., бр. 67 от 2007 г., бр. 2 от 2012 г., бр. 46 от 2015 г., бр. 73 от 2018 г., бр. 5 от 2020 г. и бр. 47 от 2021 г.) се правят следните изменения:

1. В приложение № 1 към чл. 1, ал. 1, т.3 редове с номера 5, 42, 65, 92, 126, 136, 182, 193, 196, 241, 285, 296, 298, 318, 320, 324, 346 се заличават.

2. В приложение № 2 към чл. 1, ал. 1, т.4 редове с номера 3 и 11 се заличават.

§ 19. В Наредба № 4 от 2002 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на биологични агенти при работа (обн., ДВ, бр. 105 от 2002 г.; изм., бр. 100 от 2020 г.), в приложение № 2 към чл. 6, ал. 2 „Индикативен списък от дейности, при които е възможен контакт с биологични агенти“ т. 5 се изменя така:

„5. Работа в клинични, ветеринарномедицински и диагностични лаборатории, с изключение на диагностичните микробиологични лаборатории.“

Министър на труда и социалната политика: **Иванка Шалапатова**
Министър на здравеопазването: **Христо Хинков**

2283